

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer drs. S. Dekker
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Utrecht, 24 juni 2013

Kenmerk: UB.2013.068/EvB/rf
Onderwerp: Werkloosheidskosten

Geachte heer Dekker,

In het primair onderwijs dreigt in 2014 verlies van 500 extra voltijdsbanen. Schoolbesturen moeten namelijk extra bezuinigen om de snel stijgende kosten van werkloosheid door daling van het aantal leerlingen op te kunnen vangen. Dit leidt tot een negatieve spiraal: de werkloosheidskosten zullen daardoor nog verder toenemen en een onaanvaardbaar deel van de onderwijsmiddelen in beslag gaan nemen. Deze werkloosheid treft vooral de jongere leraar.

Dat leidt in de toekomst ook tot problemen op de onderwijsarbeidsmarkt: jongere leraren vloeien veelal als eerste af. Op de middellange termijn dreigt een tekort aan leraren en dan hebben we deze generatie hard nodig. Het proces van het verlies van de jongere leraren is nu al gaande en zal zonder maatregelen komend schooljaar versterkt doorzetten. Behoud van de jongere leraren is acuut: we mogen geen generatie verliezen en bovendien is een evenwichtige leeftijdsopbouw van de lerarenteams in de scholen van belang.

Schoolbesturen merken de stijging van de kosten vooral door de stijging van de premie Participatiefonds in 2013 en 2014. De extra kosten belopen in 2014 40 miljoen euro, in 2015 tegen de 50 miljoen. Sinds 2009 is de werkgelegenheid in het primair onderwijs gedaald met 13.000 voltijdsbanen. In een bijlage gaan we in op de achterliggende cijfers. Om misverstanden te voorkomen: deze kosten zijn uitsluitend de kosten van de werkloosheid. De kosten van outplacement, extra scholingsbudget en eventueel ontslagvergoedingen in het kader van sociale plannen, staan hier nog los van. Deze zijn overigens vooral bedoeld om gedwongen ontslagen te voorkomen.

De PO-Raad doet een dringend beroep op u om te bezien hoe de negatieve spiraal kan worden voorkomen door een tijdelijke impuls van het kabinet. Daarbij komen we ook graag in gesprek met u over wat de sector er aan zal doen om jongere leraren te behouden en hoe we de werkloosheid onder leraren snel kunnen verlagen zodra tekorten op de onderwijsarbeidsmarkt gaan optreden.

Met vriendelijke groet,

Drs Rinda den Besten
Voorzitter PO-Raad

Bijlage.

cc. de leden van de Vaste Kamercommissie voor OCW

Bijlage bij brief aan Staatssecretaris Sander Dekker, d.d. 24 juni 2013

In 2009 waren de kosten voor werkloosheid kosten 80 miljoen euro. In 2012 zijn ze opgelopen tot 125 miljoen euro. Ook in 2013 en naar verwachting in 2014 lopen de kosten verder op. Dit blijkt uit cijfers van het Participatiefonds. Een forse premiestijging is al aangekondigd door het fonds.

De oorzaak van de stijging is voor een belangrijk deel de krimp van het aantal leerlingen. Logisch gevolg van de leerlingenkrimp is namelijk dat schoolbesturen leraren en andere werknemers moeten laten gaan. Een tweede oorzaak van de stijgende werkloosheid zijn de 'stille' bezuinigingen die schoolbesturen moeten verwerken omdat de laatste twee jaar de kabinetsbijdrage aan de stijging van de werkgeverslasten niet voldoende is voor de stijgende kosten, als ook gemeentelijke bezuinigingen op bijdragen aan onderwijs.

De kosten van werkloosheid komen voor rekening van de sector zelf. In de lumpsum van scholen is op basis van de werkloosheidslasten in 2005 1% opgenomen (ca. 78 miljoen euro). Dit bedrag daalt autonoom doordat dit een vast percentage is in de bijdrage aan de loonkosten per FTE. En het aantal FTE waarmee bij de bepaling van de lumpsum wordt gerekend, daalt door de krimp. Dit leidt dus tot de wonderlijke en onwenselijke situatie dat als het aantal leerlingen daalt en de werkloosheidskosten dus stijgen, de bijdrage van OCW aan die kosten daalt.

Stijgingen en dalingen van werkgeverslasten zijn normaal gesproken voor rekening van de sector; dit is onderdeel van het systeem van lumpsumbekostiging. Voor de aanpassing van de bijdrage van het kabinet aan deze werkgeverslasten is het referentiemodel ingericht. Het kabinet draagt op die manier bij aan stabiliteit van de verhouding tussen kosten en inkomsten.

Voor de werkloosheidslasten werkt dit mechanisme echter niet. De werkloosheidslasten zijn namelijk niet in het referentiemodel opgenomen. Hierdoor wordt de lumpsum dus niet aangepast voor deze kosten.

Met de stijging van de werkloosheidskosten tot 140 miljoen in 2014 (conservatieve schatting van het Participatiefonds) kost het de schoolbesturen ruim 60 miljoen meer dan waarmee rekening is gehouden in de lumpsum. Door de eerder genoemde daling van het aantal FTE's in de sector is het effect feitelijk (per FTE) nog groter. De feitelijke kosten per FTE zullen in 2013 en 2014 oplopen tot 3x het bedrag waarmee in de lumpsum rekening wordt gehouden.

De stijging van de werkloosheidskosten heeft het bestuur PF doen besluiten de premie te verhogen. In een aantal stappen van nu 2,65% naar 3,95% augustus 2014. Deze stijgingen leiden tot extra lasten voor de hele sector:

in 2013 van 5.5 miljoen;

in 2014 van 39 miljoen;

Daarna – afhankelijk van de ontwikkeling van de werkloosheid – van 49 miljoen.

Als deze stijging van de kosten door de schoolbesturen moet worden opgevangen, moeten zij bezuinigen. Aangezien ruim 80% van alle lasten in het onderwijs personele lasten zijn, is krimp van de formatie onvermijdelijk (500 FTE volgens berekening van het PF), waardoor een negatieve spiraal ontstaat.